

In memoriam prof. Dr. Anderle Ádám (1943-2016)

November 19-én kora délután súlyos betegséget követően elhunyt Dr. Anderle Ádám professor emeritus, nemzetközi híró történész, a magyar hispanista kutatások kiemelkedő alakja. Iskolateremtő tudós, karizmatikus tanáregyéniség távozott az élők sorából, aki pótolhatatlan őr hagyott maga után, aki elévülhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy a Latin-Amerika és Spanyolország történetére vonatkozó tudományos kutatásoknak több évtizedes múltra visszatekintő, páratlanul élő hagyománya legyen a Szegedi Tudományegyetemen.

Anderle Ádám 1943 februárjában született a Pécshez közeli Kozarmisleny-Újhegyen, majd 1966-ban szerzett magyar-történelem szakos diplomát a szegedi József Attila Tudományegyetemen és rá egy évvel már egyetemi doktori fokozatot szerzett történelemből. Anderle Ádám Wittman Tibor professzornak, a magyarországi hispanista történeti kutatások megalapítójának tanítványa majd kollégája volt a Középkori Egyetemes Történeti és Latin-Amerika Története Tanszéken. Wittman Tibor halálát követően (1972), még a harmincat sem betöltve, egyedül kellett, hogy felvállalja és továbbvigye a wittmani örökséget. Rátermettségét mi sem bizonyította jobban, mint az, hogy sikerült elindítania a történelem szakon belül a Latin-Amerika speciális képzést, az MTA Szegedi Akadémiai Bizottsága pedig lehetővé tette egy Latin-Amerika története munkabizottság létrehozását. Így mind az oktatás mind a tudomány területén sikerült biztos hátteret kiépítenie a hispanista kutatásoknak Szegeden. Az 1977-ben spanyol nyelven megírt kandidátusi értekezésével, amely a két világháború közötti perui politikai mozgalmakat mutatta be (*Movimientos políticos en el Perú entre las dos guerras mundiales*), három évvel később első európai történészként sikerült elnyernie egy rangos latin-amerikai tudományos díjat (Premio Extraordinario José Carlos Mariátegui). A művet Havannában, az akkoriban az egyik legjelentősebb latin-amerikai kiadónak számító Casa de las Américas könyv formájában is publikálta.

Anderle Ádám 1982-ben megalapította a tanszékhez kapcsolódó, de immár önállóan tevékenykedő Latin-Amerika története Kutatócsoportot, amely más témák mellett, megkülönböztetett figyelmet szentelt a latin-amerikai magyar emigráció története kutatásainak, és ezzel ismét egy eddig nem kutatott témát „fedezett fel”. Közben fáradhatatlanul dolgozott nagydoktori értekezésén, amely a latin-amerikai nemzeti identitás és kontinentalizmus történetét vizsgálta, és amelyet 1988-ban sikerrel védett meg (*Nemzettudat és kontinentalizmus Latin-Amerikában a XIX-XX. században*). Közben egyre szélesítette a kutatócsoport nemzetközi hírnevét, ő maga már 1980-tól tagja lett a legjelentősebb európai latinamerikanista tudományos történeti társaságnak, az AHILA-nak, ahol egyre jelentősebb funkciókat töltött be, majd 1987-1990 között a szervezet elnöke lett. Tevékenysége elismeréseként még a rendszerváltás előtt, 1987-ben elsőként a régióban, őt és a kutatócsoportot bízták meg a szervezet VIII. kongresszusának a megrendezésével.

1993-ban Anderle Ádám a Kutatócsoportból megalakította a Hispanisztika Tanszéket, amely az országban egyedülálló módon nem hagyományos filológiai, hanem egyedi profilú, társadalomtudományi alapokat is nyújtó modern bölcsész és tanárképzést kínálva. Ugyanebben az évben a Történettudományi Doktori Iskolában Anderle Ádám

vezetésével elindult a „A hispán világ története” alprogram, amelynek keretei között mintegy 25 PhD értekezés született. Közben 1999-2002 között az ő vezetésével működött az MTA által támogatott Hispanisztika Kutatócsoport, amely főként a magyar-hispán kapcsolatok történetére összpontosított. A kilencvenes évektől kezdve Anderle Ádám kutatásaiban is előtérbe kerültek a spanyol témák. Ennek betetőzését jelentette a *Magyar-hispán kapcsolatok története* című könyve, amely magyar és spanyol nyelven is megjelent.

Anderle Ádám tudományos szervező tevékenységét jelzi, hogy irányításával az 1980-as évektől kezdve a Szegedi Tudományegyetem Latin-Amerika története Kutatócsoportja majd pedig az ebből alakult Hispanisztika Tanszék több mint húsz rangos nemzetközi és hazai tudományos konferenciának adott helyet, amelyek anyaga a legtöbb esetben kiadásra is került. Az 1967-ben még Wittman Tibor által alapított *Acta Historica Studia Latinoamericana* tudományos folyóirat főszerkesztője és kiadója volt, amelynek 15 kötete jelent meg 1992-ig. 1996-ban pedig megalapította a Hispanisztika Tanszékhez kapcsolódó *Acta Hispanica* tudományos évkönyvet, amely mára már rangos nemzetközi elismerést vívott ki és indexált folyóirattá vált.

Magyar és idegen nyelven publikált könyveinek száma huszonhét (csak néhány cím: *Latin-Amerika története, Kuba története, Megosztott Hispánia*), amelyből az utolsót a halála előtti napon még kézbe foghatta (*Spanyol mozaik. Tanulmányok a hispanista kutatások történetéből*, Kronosz, 2016), de bemutatóját sajnos már nem élhette meg. Több mint 160 tanulmánya jelent meg rangos hazai és külföldi tudományos szakfolyóiratokban.

Aktív tudományos közéleti tevékenységét jelzi, hogy évtizedeken keresztül számos nemzetközi és hazai szervezetben töltött be fontos tisztségeket, például a Latin-amerikai Társadalmi Kutatások Európai Központja (CEISAL) migrációs tagozatának elnöke, a Magyar-spanyol Történész vegyes bizottságának, a SZAB Filozófiai és Történettudományi szakbizottságának, a Magyar Latinamerikanisták Társaságának, az OTDT humán tagozatának elnöke volt.

Munkáját több külföldi és hazai kitüntetéssel ismerték el. 1997-ben és 2008-ban magas rangú spanyol állami kitüntetést kapott (Orden del Mérito Civil, Orden de Isabel la Católica), 1999-ben pedig peruit (Orden del Mérito, Gran Oficial). Hazai elismerései sorában a Széchenyi Professzori Ösztöndíjat (1997-2000), Mestertanári aranyérmét (OTDT-MTA), a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjét (2008), és a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét (2013) említhetjük.

2008-ban leköszönt a tanszékvezetésről, de továbbra is fáradhatatlanul dolgozott, kapcsolatrendszerét, tudományos szervező tevékenységét talán még inkább az általa alapított tanszék szolgálatába állította, így segítve az új vezetés munkáját. Idén májustól kezdve kevesebbet láttuk, egyre nyilvánvalóbbá vált a betegsége, szeptembertől már nem tudott bejárni az egyetemre, mégis állandó kapcsolatot tartott a tanszék oktatóival. Telefonokon, e-maileken keresztül, „naprakészek” voltunk egymásból és ezáltal úgy éreztük, hogy gondolatban, tanácsai és észrevételei révén ott van velünk továbbra is és segíti a munkánkat, abból aktív részt vállal. Utolsó erőfeszítései egyikeként még megírta az októberben az ő ötleteként és szervezésében megrendezésre került *A spanyol polgárháború emlékezete 1936-2016* című tudományos felolvasó ülésre szánt előadását, de részt venni személyesen már nem tudott.

Kedves Tanár Úr! Komoly örökséget hagytaál ránk és ezzel „nehéz terhet” raktál a vállunkra. Ígérjük, minden erőnkkel azon leszünk, hogy méltó módon, a Rád jellemző ambícióval és intenzitással folytassuk a munkádat. Fájó, nehéz szívvel búcsúzunk Tőled, nyugodj békében!

A Hispanisztika Tanszék oktatói

Csikós Zsuzsanna, Berta Tibor, Katona Eszter,

Jancsó Katalin, Lénárt András, Praefort Veronika